רשות הטבע והגנים
לשכה משפטית

י״ח טבת תשפ״ו
7 בינואר 2026

לכבוד	לכבוד
מר דודי קופל	גב׳ נטע דרורי
היועץ המשפטי	היועצת המשפטית
משרד האוצר	המשרד להגנת הסביבה

שלום רב,

הנדון: **תגובת רט״ג לתזכיר-חוק זיכיון ים המלח, התשפ״ו-2025**

רשות הטבע והגנים (להלן – רט״ג) מתכבדת להגיש את התייחסותה לתזכיר-חוק זיכיון ים המלח, התשפ״ו-2025 שפורסם ביום 3.12.2025 (להלן – תזכיר החוק).

בתמצית, לעמדתה של רט״ג, ההתייחסות להיבטים הסביבתיים בתזכיר-החוק לוקה בחסר; נדרש לחדד ולהבהיר בתזכיר-החוק את המחויבויות של בעל הזיכיון ושל המדינה בהיבטים אלה, וזאת לשם השמירה וההגנה על אזור ים המלח, ובכלל זה ״הבטחת ניצולם היעיל ומניעת ניצול יתר של משאבי הטבע״, ״הגנה על ערכי הטבע והסביבה״ ו-״מזעור השפעות שליליות״ כאמור בסעיף המטרות שבתזכיר-החוק; זאת ועוד, לשיטתנו, **קביעת הוראות מפורשות וקונקרטיות בחקיקה תסייע ביצירת ודאות רגולטורית לבעל הזיכיון, למאסדרים ולציבור הרחב.**

להלן פירוט הדברים (לפי סדר הפרקים בתזכיר-החוק, לאו דווקא סדר חשיבותם); לשם הנוחות וייעול העבודה, מצורפת למכתבנו זה טיוטת-נוסח של תזכיר החוק שבה מסומנים התיקונים המוצעים על ידנו ב׳עקוב אחר שינויים׳:

פרק א׳: פרשנות

1. מטרות החוק (ס׳ 1): ראשית, יש להרחיב את מטרות החוק, כך שיכללו היבטים סביבתיים נוספים, כגון שיקום מפגעים, לרבות מפגעים קיימים, והמשך הקיום והתפקוד של אזור ים המלח. שנית, יש להבהיר כי הפקת מלחי-מחצבים, מחצבים וכימיקלים, שתותר בכפוף לתנאי הזיכיון, תיעשה ממימי ים המלח בלבד.

פרק ב׳: הממונה והמינהלת

2. מינוי המינהלת לענייני זיכיון ים המלח, תפקידיה, תקציבה וסדרי עבודתה (ס׳ 4, 7 ו-12):

2.1 על פי הנוסח המוצע בסעיף 4, חמישה מבין תשעת חברי המינהלת הם עובדי משרד האוצר (לרבות רשות המיסים), ואילו מהמשרד להגנת הסביבה חבר אחד בלבד. הרכב זה נותן עדיפות מובהקת לשיקולים כלכליים ומיסויים, על פני שיקולים סביבתיים. לאור האמור, נבקש כי הרכב המועצה יוגדל ל-13 חברים, כך שיכלול שני עובדים נוספים מהמשרד להגנת

הסביבה ושני עובדי רט״ג, האחד מיחידת המדען הראשי והאחר מהיחידה העוסקת בתכנון. מינוי עובדי רט״ג לחברים במינהלת, ולא רק כמשקיפים בה, חשוב לנוכח המומחיות המקצועית של רט״ג בשמירה על בתי הגידול הטבעיים, המערכות האקולוגיות ומגוון הצמחים ובעלי החיים, המצויים בשמורות הטבע, בגנים הלאומיים ובשטחים הפתוחים בארץ כולה, ובפרט באזור ים המלח.
כן מוצע להוסיף שני משקיפים למינהלת, שיש להם נגיעה ותרומה לתחום: האחד, עובד רשות ניקוז ים המלח, והאחר, נציג גוף ציבורי שעניינו בשמירת איכות הסביבה.

2.2 על מנת להבטיח את תפקודה התקין של המינהלת, יש להעמיד לרשותה תקציב מספק, שיאפשר לה, בין השאר, להתקשר עם מומחים מקצועיים שונים שלא מקרב עובדי המדינה; לאור האמור, מוצע לקבוע כי התקציב השנתי של המינהלת ייקבע בתכנית נפרדת בסעיף תקציב משרד האוצר.

2.3 אשר לתפקידי המינהלת כגוף מייעץ, כמפורט בסעיף 7(א), מוצע להבהיר בפסקה (1) כי הייעוץ יינתן גם לשר, ולא רק לממונה, וזאת בהלימה לסעיפים אחרים בתזכיר-החוק (ר׳, למשל, סעיף 21 הקובע כי השר יתייעץ עם המינהלת לעניין שינוי תנאי הזיכיון או ביטולו). נוסף על כך, מוצע לקבוע כי המינהלת תשמש גוף מייעץ גם לוועדת המכרזים שימנה הממונה (ר׳ הערה מס׳ 3.1 להלן).
עוד חשוב להבהיר כי המינהלת, במילוי תפקידיה והפעלת סמכויותיה, תפעל לשם הגשמה ומימוש של מטרות החוק, ובכלל זה, בין השאר, ההשפעות הסביבתיות והטיפול בהן.

2.4 אשר לישיבות המינהלת (ס׳ 12(ג), מוצע כי היוזמה לקיום ישיבה מיוחדת תוכל להיות הן של חברי המינהלת והן של המשקיפים, וכי במקרה החריג שבו קיים צורך דחוף, הישיבה תתקיים בתוך שבוע מיום הדרישה; באופן זה, יוכל להינתן מענה מהיר למצבי משבר או מקרים דחופים אחרים שמצריכים התמודדות מיידית.

3. <u>תפקידי וסמכויות הממונה (ס׳ 6)</u>:

3.1 מוצע לקבוע, בסעיף קטן (א)(1), כי הממונה לא יערוך וינהל בעצמו את המכרז להקצאת זיכיון, אלא ימנה, כמקובל, ועדת מכרזים שתפקידה יהיה לערוך ולנהל את המכרז האמור; מוצע כי ועדת המכרזים תכלול חברים מקרב משרדי האוצר והגנת הסביבה, ויכול שתכלול חברים נוספים שימנה הממונה.

3.2 מוצע להבהיר כי הממונה יפעיל את סמכויותיו לפי החוק או הזיכיון, לשם הגשמה ומימוש של מטרות החוק; באופן זה, יובטח כי הממונה יפעיל את שיקול הדעת המסור לו לפי החוק המוצע, לאחר בחינה של מכלול השיקולים וההיבטים הנוגעים לעניין, ובכלל זה שיקולים סביבתיים.

3.3 לתשומת ליבכם, בסעיף קטן (ב)(5), הוטלה חובת הדיווח השנתי לוועדת הכלכלה של הכנסת על הממונה, ואילו בסעיף 43 הוטלה החובה האמורה על השר.

4. <u>תפקידי וסמכויות פיקוח מיוחדות של החברה הממונה (ס' 8)</u>:

4.1 לעמדת רט"ג, אין מקום להקנות לחברה הממונה, שהיא חברה ממשלתית, סמכויות פיקוח כמוצע בסעיף 8, שהרי לכל מאסדר תחום אחריות שעליו הוא מופקד כדין, ומפקחיו הם בעלי המומחיות המקצועית הנדרשת באותו תחום. מעבר לכך, המינהלת שתוקם לפי חוק זה, היא הפלטפורמה המתאימה ליצירת תיאום בין המאסדרים השונים וגיבוש תפיסת עבודה כוללת.

4.2 על אף האמור, ככל שלדעת משרד האוצר, ישנה הצדקה למסור לידי החברה הממונה סמכויות בקרה ופיקוח, אזי יש להגבילן כך שיחולו אך ורק בשטח המבונה והמתועש של מפעלי בעל הזיכיון.

4.3 בכל מקרה, נדגיש כי אנו מתנגדים למסירת סמכויות אכיפה לחברה הממונה; לעמדתנו, ישנה בעייתיות להעביר לגוף שהוא חברה ממשלתית סמכויות אכיפה של תנאי זיכיון והוראות חוק, והדבר אף עלול לפגוע הלכה למעשה בסמכויות המאסדרים.

5. <u>הטלת חובות אסדרה על בעל הזיכיון (ס' 13)</u>: למען הסר ספק, מוצע להבהיר כי טיוטות של תנאי אסדרה כאמור בסעיף קטן (א) יועברו <u>לידיעת</u> המינהלת, וכי לא מדובר בחובת תיאום או התייעצות מכוח חוק; תיקון זה עולה בקנה אחד עם הוראת סעיף קטן (ב) שלפיה "אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מתוקף אסדרה שלא התקיימו בה דרישות סעיף קטן זה".

<u>פרק ג': הקצאת הזיכיון והפסקתו</u>

6. <u>חובת זיכיון (ס' 15)</u>:

6.1 מוצע לקבוע בסעיף קטן (ב) כי הקצאת הזיכיון בידי השר תהיה לאחר התייעצות עם המינהלת, וזאת על מנת להבטיח כי יישקלו מכלול השיקולים הנוגעים לעניין.

6.2 לעמדת רט"ג אין לאפשר מתן כמה זיכיונות, ויש לקבוע כי יוקצה זיכיון אחד בלבד. בתרחיש של כמה זיכיונות, כל בעל זיכיון יקים תשתיות ומיתקנים משלו, והדבר יוביל לניצול יתר ולפגיעה בים המלח כמו גם למחלוקות עתידיות באשר לחלוקת האחריות בין בעלי הזיכיון. מעבר לכך, לעמדת גורמי המקצוע ברט"ג, אין היתכנות מעשית להקמה של תחנות שאיבה ותעלות הזנה נוספות.

7. <u>הקצאת זיכיון (ס' 16)</u>:

7.1 אשר לדרישה כי המכרז יקנה למדינה ולציבור "את מירב היתרונות מהזיכיון" (סעיף קטן (א)), נדרש להבהיר כי המדובר ביתרונות בהיבטים כלכליים וסביבתיים, על מנת שלא ישתמע כאילו מדובר ביתרונות כלכליים בלבד.

7.2 בסעיף קטן (ב), מוצע להבהיר ולסייג במפורש כי משאבי הטבע שיופקו ממימי ים המלח, יהיו מסוגים כפי שייקבע בזיכיון, וכי אין המדובר בהרשאה כללית להפקת משאבי טבע לפי החלטת בעל הזיכיון.

7.3 מתן זיכיון בלא מכרז מנוגד לתכליות החוק ולעקרונות השוויון, השקיפות והתקינות, הנדרשים תמיד, וביתר שאת בנסיבות של הקצאת משאבים טבעיים וציבוריים יקרי-ערך. זאת ועוד, ההצדקה למתן זיכיון בלא מכרז מנוסחת באופן רחב המותיר לשר שיקול דעת כמעט בלתי מוגבל ("לא ניתן להבטיח את השגת מטרות חוק זה או את מרב היתרונות מהזיכיון בהתאם למפורט במטרות החוק או לשמור על אינטרסים ציבוריים חיוניים בדרך של מכרז"). המענה להיבטים של השגת מטרות החוק, מיצוי יתרונות או שמירה על אינטרסים ציבוריים חיוניים צריך להינתן במסגרת קביעת תנאי המכרז ולא בדרך של ביטולו. לאור האמור, לעמדתנו יש לבטל את סעיף קטן (ג).

8. <u>תקופת הזיכיון (ס' 19)</u>: לתקופת תוקפו של הזיכיון נודעת חשיבות רבה הן עבור המתמודדים במכרז לקבלת זיכיון והן עבור הציבור הרחב, ועל כן חשוב לקבוע את תקופת הזיכיון המרבית בחוק. מוצע כי השר, לאחר התייעצות עם המינהלת, יקבע בזיכיון את משך הזיכיון, ובלבד שלא תיקבע תקופה העולה על 15 שנים; כן מוצע כי ניתן יהיה להאריך את הזיכיון לתקופה אחת נוספת שלא תעלה על 10 שנים, ובלבד שבעל הזיכיון עמד בכל חובותיו על פי הזיכיון והדין.

9. <u>זכויות לבעל הזיכיון (ס' 20)</u>: מוצע למחוק את פסקה (3) המקנה לבעל הזיכיון את "הזכות לעשות שימוש בשטח הקרקעות שנקבע לו בזיכיון ובנכסים המצויים בשטח הזיכיון לטובת מימוש הזיכיון"; נושא השימוש בקרקעות מוסדר בסעיף 38 לתזכיר-החוק ועל כן לא נדרש להסדירו גם בסעיף 20. לחילופין, יש לקבוע בסעיף 20 רשימה של השימושים המותרים בקרקעות, וזאת בדומה לפירוט שנקבע בפסקאות (1) ו-(2).

10. <u>הפסקת זיכיון או שינוי בתנאיו (ס' 21)</u>:

10.1 מוצע לקבוע כי שינוי תנאי מתנאי הזיכיון שנקבע לפי סעיף 37(6), קרי: תנאי שעניינו שמירה על ערכי הטבע והסביבה והנגשתם לציבור, ייעשה בהסכמת המשרד להגנת הסביבה ורט"ג; זאת בהלימה לתיקון המוצע בסעיף 37(6) כמפורט להלן.

10.2 אשר להחלטת השר לפצות את בעל הזיכיון לפי סעיף קטן (ג), מוצע כי החלטת השר תתקבל גם לאחר התייעצות עם המינהלת, וזאת על מנת להבטיח כי יישקלו מכלול השיקולים הנוגעים לעניין.

<u>פרק ו': תנאי הזיכיון</u>

11. <u>תנאי הזיכיון (ס' 37)</u>:

11.1 סעיף תנאי הזיכיון הוא לב ליבה של האסדרה המוצעת, וניסוחו הנוכחי בתזכיר-החוק אינו מספק, הן בהיבט של הבטחת תכליות החוק, והן בהיבט של יצירת ודאות משפטית לבעל הזיכיון ולציבור הרחב. לאור האמור, על סעיף 37 לתזכיר-החוק להורות כי חובה לקבוע בזיכיון את התנאים המפורטים בסעיף, ולא לאפשר את קביעתם כסמכות שברשות.

11.2 אשר לתנאים בדבר שמירה על ערכי הטבע והסביבה והנגשתם לציבור – ראשית, יש לקבוע כי קביעתם תיעשה לפי ההצעה של המאסדרים הנוגעים לעניין: המשרד להגנת הסביבה ורט"ג, ובהסכמתם; ושנית, יש לפרט את התנאים שנדרש לקבוע בעניינים אלה, כמפורט להלן (יובהר כי אין המדובר ברשימה ממצה):

(1) מגבלה על כמות מימי ים המלח שבעל הזיכיון רשאי לשאוב;

(2) מגבלות על השימוש במי הקידוחים השפירים והוראות שעניינן ניצול מיטבי של מים באמצעות שימוש חוזר של מים מזוהמים;

(3) הטכנולוגיה שתשמש את בעל הזיכיון להפקה יעילה של המינרלים תוך צמצום מפגעים סביבתיים; לעניין זה, תיקבע הטכנולוגיה המיטבית הזמינה (best available technology);

(4) הוראות לעניין חובות תכנון וביצוע של קציר מלח ופיזורו באגן הצפוני של ים המלח;

(5) חובות שיחולו על בעל הזיכיון לשימור ערכי טבע, נוף ומורשת בשטח הזיכיון;

(6) דרישות נוספות שיחולו על בעל הזיכיון לשם מניעת פגיעה בשטחים פתוחים או בערכי טבע מוגנים, בהיבטים סביבתיים, אקולוגיים או נופיים, מזעור פגיעה כאמור והטיפול בה;

(7) הנחיות למקרי חירום, כגון זיהום או דליפת חומרים;

(8) הוראות שיאפשרו נגישות בטוחה של הציבור הרחב לאתרי טבע ומורשת ומסלולי טיול, הנמצאים בשטח הזיכיון;

(9) חובות שיחולו על בעל הזיכיון לשם שיקום מפגעים סביבתיים, אקולוגיים או נופיים שנוצרו בעקבות הפעלת הזיכיון, בשטח הזיכיון או מחוצה לו; לעניין זה, "שיקום" – לרבות מימון הפעולות הדרושות לשם כך כפי שייקבע בזיכיון; בהקשר זה נבקש להפנותכם ל"מסמך מלווה לאומדן עלויות שיקום מפגעים אקולוגיים והידרולוגיים", שהוכן על ידי צוות מומחים בראשות המשרד להגנת הסביבה בדצמבר 2025, במסגרת ההיערכות לחידוש זיכיון ים המלח;

(10) חובות שיחולו על בעל הזיכיון לשיקום מפגעים סביבתיים, אקולוגיים או נופיים שנוצרו בתקופת הזיכיון הקודמת, לרבות אבני דרך לשיקום כאמור, אם ייקבע בזיכיון כי חובות אלה יוטלו על בעל הזיכיון, ובלבד שמימון הפעולות הדרושות לשם השיקום יינתן על ידי בעל הזיכיון הקודם; בהקשר זה יצוין כי ההסדר המוצע מתבסס על מסמך

הצוות הסביבתי-כלכלי משנת 2024 שקבע כך: "על פי עקרון "המזהם משלם", על מי"ה, שבבעלות ICL, להסדיר את המפגעים שנוצרו כתוצאה מפעילותה במרחב ים המלח. במידת האפשר, יש להבטיח טיפול במפגעים אלו טרם פקיעת הזיכיון הנוכחי. מועד העברת הזיכיון הינו נקודת הזמן האחרונה בה נדרשת הקביעה אילו מפגעים יטופלו ישירות על ידי ICL ואילו יטופלו במימון ICL על ידי הזכיין העתידי או על ידי המדינה, או באישור הזכיין העתידי על ידי ICL , ככל שלא ניתן להשלים את הטיפול בהם לפני תום הזיכיון".

11.3 נוסף על כך, יש לקבוע בזיכיון תנאים נוספים כמפורט להלן:

(1) חובה לשיקום האיזור בעקבות פעולות בעל הזיכיון ושמירה על תשתיות ציבוריות ובכלל זה תחבורה ותיירות;

(2) תנאים שיבטיחו שימוש יעיל בתשתיות ציבוריות, כגון קווי מים או חשמל, וצמצום ההקמה של תשתיות חדשות על ידי בעל הזיכיון.

11.4 אשר לתנאי בנוגע לבטוחות שבעל הזיכיון יחוייב להמציא – יש להבהיר במפורש כי הבטוחות שייקבעו בזיכיון ייועדו גם לשם שיקום מפגעים סביבתיים, אקולוגיים ונופיים.

<u>פרק ז' והתוספת החמישית: שטח הזיכיון</u>

12. <u>קרקעות המוקצות לטובת הזיכיון (ס' 38)</u>:

12.1 מוצע כי קביעה בזיכיון של סוגי הזכויות במקרקעין תיעשה לאחר התייעצות עם המינהלת, וזאת על מנת להבטיח כי יישקלו מכלול השיקולים הנוגעים לעניין.

12.2 לעמדת רט"ג, סעיף קטן (ב) המוצע מנוסח באופן רחב מידי, באשר הוא מאפשר לממונה לאשר, כדבר שבשגרה, שימוש של בעל הזיכיון בקרקעות שלא לצורך מימוש זכויותיו לפי הזיכיון. על כן, מוצע לסייג את הסעיף, כך שיובהר כי מדובר באישור חריג שייתן הממונה, לאחר התייעצות עם המינהלת, רק בנסיבות של הקמת מפעל מוצרי המשך של חברה בעלת זיקה לבעל הזיכיון. כמו כן מוצע להתנות את אישור הבקשה בתנאים נוספים, ובכלל זה שהמפעל ימוקם בסמוך למפעלים הקיימים של בעל הזיכיון וכי הקמתו לא צפויה לגרום לפגיעה בערכי טבע ונוף.

13. <u>הגנה על ערכי טבע ומורשת (ס' 40)</u>:

13.1 בסעיף קטן (א), נדרש להבהיר כי חובת בעל הזיכיון לפעול לשימור ערכי טבע, נוף ומורשת ולמנוע פגיעה בהם תיעשה בהתאם לתנאי הזיכיון, אשר כאמור לעיל יסדיר נושאים אלה.

בלי לגרוע מחובתו הכללית של בעל הזיכיון, מוצע לקבוע במפורש כי בפעולתו לשיקום פגיעה בערכי טבע, נוף ומורשת, יפעל בעל הזיכיון בהתאם להנחיות רט"ג.

13.2 אשר לסעיף קטן (ב) הקובע כי בעל הרישיון יאפשר למדינה, לחברה הממונה, לרשות מוסמכת כדין ולבעל הזיכיון הקודם לבצע כל פעולה הדרושה לשם מפגע סביבתי או פגיעה בערכי טבע, נוף ומורשת –

(א) מוצע להבהיר כי הסדר זה אינו גורע מאחריות בעל הזיכיון לשיקום הפגיעה ולמימון השיקום;

(ב) מוצע למחוק את ההתייחסות לחברה הממונה, משום ששיקום מפגעים אינו חלק מתפקידיה ואינו בתחום מומחיותה;

(ג) מוצע למחוק את האפשרות שניתנה לבעל הזיכיון להתנות את ביצוע עבודות השיקום בתנאים כפי שיורה, וזאת בשל החשש כי בעל הזיכיון יראה לנגד עיניו רק את האינטרסים הנוגעים לפעילותו ויקבע תנאים שיקשו בפועל על ביצוע עבודות השיקום; תחת זאת, מוצע לקבוע כי עבודות השיקום יבוצעו תוך צמצום הפגיעה בבעל הזיכיון ככל הניתן.

14. <u>גישת הציבור לשטח הזיכיון (ס' 41)</u>: יש חשיבות להבטיח את גישת הציבור הרחב לאזורים בשטח הזיכיון שבהם מתקיימות פעילויות טיול, תיירות או נופש, ועל כן ברירת המחדל צריכה להיות מתן אפשרות לגישה כאמור. לעמדת רט"ג, יש להגביל את גישת הציבור רק במקרים שבהם רשות מוסמכת קבעה כי יש מניעה בטיחותית או אחרת לעשות כן, למשל, במקרה של בולענים באותו אזור המהווים סכנה לציבור.

15. <u>התוספת החמישית (מפת שטח הזיכיון)</u>: <u>מצ"ב</u> מפה מתוקנת שהוכנה ע"י גורמי המקצוע ברט"ג, הכוללת הסברים באשר לתיקונים המבוקשים.

<u>פרק ח': דיווח ופרסום נתונים על הזיכיון</u>

16. <u>דיווח על ידי בעל הזיכיון (סעיף חדש)</u>: במסמך המלצות הצוות הסביבתי-כלכלי (2024), נקבע כי "בהיותו של ים המלח משאב טבע ייחודי ולאור הפעילות המגוונת המתבצעת בסמוך לפעילות התעשייתית של בעל הזיכיון, ובכלל זה פעילות תיירותית, ישנה חשיבות רבה לכך שהפעילות התעשייתית של בעל הזיכיון תיעשה בשקיפות מרבית. לפיכך, מוצע לקבוע חובת דיווח תקופתית של הזכיין העתידי לממשלה על נתונים שונים הנוגעים בין היתר להיבטי תכנון וסביבה. יהיה בכך גם כדי לסייע לממשלה לפקח על בעל הזיכיון וגם כדי להקל על הכנת המכרז לתקופה העתידית. מוצע כי דיווחים אלו יהיו חשופים לציבור".

לאור זאת, מוצע לקבוע כי בעל הזיכיון יגיש למינהלת דיווח רבעוני וכן דיווח שנתי, כמפורט להלן; שר האוצר, לאחר התייעצות עם המינהלת, יהיה רשאי לקבוע בתקנות כי דיווחים אלה, כולם או חלקם, יפורסמו לציבור הרחב:

<u>דיווח רבעוני</u>

(1) כמות המים (נטו) שנשאבה מהאגן הצפוני;
(2) כמות המים שהושבה לאגן הצפוני בתום תהליך ההפקה;
(3) כמות החומר שנכרתה מאתרי הכרייה השונים, בחלוקה לפי סוגי המשאבים, השימושים והמשתמשים;
(4) כמות החומרים שהופקו ממימי ים המלח, בחלוקה לפי סוגי המוצרים;
(5) נתוני צריכת החשמל וייצור החשמל, לצורך פעילות בעל הזיכיון;
(6) כמות המים השפירים שנוצלו לצורכי הפעילות התעשייתית של בעל הזיכיון, בחלוקה לפי סוגי הקידוחים וספק המים;
(7) כמות המים המזוהמים המושבים שנוצלו לצרכי הפעילות התעשייתית;
(8) מצבן הפיזי של תשתיות בעל הזיכיון, כגון תעלת ההזנה והסוללות התוחמות את בריכות האידוי;
(9) מצב ההקמה של מערך התשתית לקציר המלח וקצב פיזור המלח באגן הצפוני;
(10) מפגעים סביבתיים, אקולוגיים או נופיים שנוספו בתקופת הדוח, לרבות בולענים, ואופן הטיפול בהם או השיקום שלהם, לפי העניין.

<u>דיווח שנתי</u>

(1) שינוי במפלס ים המלח, לעומת השנה הקודמת;
(2) נסיגת חוף ים המלח, לעומת השנה הקודמת;
(3) תכנית שנתית לתחזוקה של תשתיות בעל הזיכיון;
(4) תכנית שנתית לטיפול במפגעים סביבתיים, אקולוגיים או נופיים ולשיקום שלהם.

17. <u>דיווח לכנסת (ס' 43)</u>: מוצע להרחיב את חובות הדיווח של השר לכנסת, כך שיכללו גם היבטים סביבתיים כמפורט להלן:
(1) מפגעים סביבתיים, אקולוגיים ונופיים ואופן הטיפול בהם או השיקום שלהם, לפי העניין;
(2) שינוי במפלס ים המלח, לעומת השנה הקודמת;
(3) מצב ההקמה של קציר המלח.
לאור הוספת הנושאים הנ"ל, מוצע כי הדיווח יוגש הן לוועדת הכלכלה של הכנסת והן לוועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.

<u>פרק ט': סיום הזיכיון</u>

18. <u>היערכות לתום תקופת הזיכיון (ס' 44)</u>:

18.1 בהתייחס לתוכנית לשיקום סביבתי, אקולוגי ונופי, הנכללת בתכנית לתום הזיכיון, יש להבהיר כי התוכנית תתייחס לשיקום כאמור הן בשטח הזיכיון והן מחוץ לשטח הזיכיון אם המפגעים נגרמו כתוצאה מפעילות בעל הזיכיון, במישרין או בעקיפין. נוסף על כך, יש לחייב את בעל הזיכיון לעדכן את התוכנית מזמן לזמן, כפי שיורו לו המשרד להגנת הסביבה

ורט"ג. אשר לתנאים שיורה הממונה לעניין שיקום סביבתי, אקולוגי ונופי (סעיף קטן (ב), מוצע לקבוע כי מעבר להסכמת המשרד להגנת הסביבה תידרש גם הסכמת רט"ג, ובזאת בהלימה להערותינו בסעיפים קודמים.

18.2 מוצע לקבוע כי דרישות נוספות של הממונה, לעניין התוכנית לתום הזיכיון, יינתנו לאחר התייעצות עם המינהלת, וזאת על מנת להבטיח כי יישקלו מכלול השיקולים הנוגעים לעניין.

19. <u>חובות בעל זיכיון בעת סיום הזיכיון (ס' 45)</u>: במסגרת חובותיו של בעל הזיכיון לשתף פעולה עם בעל הזיכיון החדש ולהעביר לידי הממונה ובעל הזיכיון החדש את כלל המידע הנדרש לצורך הפעלת הזיכיון, יש לקבוע במפורש חובה למסירת מידע ונתונים על אודות מפגעים סביבתיים, אקולוגיים ונופיים.

20. <u>נכסי בעל הזיכיון בתום תקופת הזיכיון (ס' 46)</u>: לפי הסעיף המוצע, זכאות בעל הזיכיון לתשלום מאת המדינה בעד נכסים שעברו לקניין המדינה, כפופה לעמידתו של בעל הזיכיון בתוכנית תום הזיכיון לשביעות רצונו של הממונה. מוצע לקבוע כי החלטת הממונה תתקבל לאחר התייעצות עם המינהלת, וכי החלטתו באשר לעמידת בעל הזיכיון בתוכנית לשיקום סביבתי, אקולוגי ונופי (שהיא חלק מתוכנית תום הזיכיון) – תתקבל בהסכמת המשרד להגנת הסביבה ורט"ג.

<u>פרק י': הוראות שונות</u>

21. <u>כללי (ס' 48)</u>: מוצע לחדד ולהרחיב את סעיף שמירת הדינים, כך שיובהר כי חוק זה אינו גורע מאחריות וחובות בעל הזיכיון לפי כל דין, ובכלל זה כל חיקוק שעניינו חובת רישוי או קבלת היתר (נוסף על חובות התשלום המוזכרות בסעיף).

22. <u>ביצוע ותקנות (ס' 49)</u>:

22.1 מוצע כי סמכות השר להתקין תקנות מכוח החוק ולשנות את התוספות לחוק תהיה טעונה התייעצות עם המינהלת, וזאת על מנת להבטיח כי יישקלו מכלול השיקולים הנוגעים לעניין.

22.2 לעניין התוספת החמישית (מפת שטח הזיכיון): בשים לב להשפעות הסביבתיות הנובעות משינוי כאמור ולאינטרסים הציבוריים שיש לשקול בהקשר זה, מוצע כי שינוי התוספת יהיה טעון אישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.

23. <u>התוספת הרביעית (תשלומים בעד שאיבת מים ממימי ים המלח)</u>: מהנוסח של פרט 2(ב) לתוספת, עולה כי בעד כל כמות שמעבר ל-160 מיליון מ"ק בשנה ישלם בעל הזיכיון תשלום נמוך משמעותית, לעומת התשלום שנקבע בעד שאיבה של עד 160 מיליון מ"ק בשנה. לעמדת רט"ג, על מנת לתמרץ שאיבה יעילה, יש דווקא להעלות את התשלום ככל שהכמות הנשאבת עולה, וזאת בדרך של קביעת מדרג תשלומים פרוגרסיבי.

24. נוסף על האמור, אנו מבקשים לכלול בתזכיר החוק הקמת קרן ייעודית לנושא שיקום ים המלח.

מפאת קוצר הזמן, ולבקשתכם, מועברת אליכם תגובתנו זו הגם שאינה שלימה. בכוונתנו להעביר אליכם בהקדם השלמת תגובה, שבה נתייחס, בין השאר, לצורך בהקמת קרן כאמור (ובכלל זה נציע הסדר מפורט לעניין מקורותיה הכספיים של הקרן, אופן ניהולה וייעוד הכספים).

נשמח לעמוד לרשותכם לכל שאלה או הבהרה, ככל שיידרש, ונודה לעדכוננו ושיתופנו בהמשך הליכי החקיקה.

בברכה,

עו"ד אופיר בר-טל, יועץ משפטי

רשות הטבע והגנים